

A ZENE

Alapította : DR SEREGHY ELEMÉR

Felelős szerkesztő :
DR HORUSITZKY ZOLTÁN

Szerkesztőség : Budapest, VII., Erzsébet-körút 19., III. 22.
Telefon : 349-522

Felelős kiadó :
DR HAVLIN KÁROLY

Kiadóhivatal : Budapest, IV., Központi városháza I. em. 104
Telefon : 122. mellékállomás

Budapest
XIX. évfolyam, 12. szám
1938 április 1.

TARTALOM

+

Hangversenyműsoraink ismertetése. — Dr. Sereghy Elemér emlékezete (halálának 10. évfordulójára). Molnár Antal: A francia művészet és Debussy (halálának 20. évfordulójára). — Magyar szerzők bemutató estje. — Események a hangversenyéletből. — „Fogócska” a Zeneművészeti Főiskolában. — Bartók, Kodály és a magyar népzene Norvégiában. — Nemzetközi improvizálási verseny. — Külföldi hírek. — Belföldi hírek. — Pályázat

R72

R12

4-1162/c

95

3631/c

R71

Budapest Székesfőváros Népművelési Bizottsága hangversenyei a Székesfővárosi Zenekar közreműködésével

Tizennyolcadik hangverseny

(A bérlet)

a Pesti Vigadó nagytermében

1938. április 10.-én, vasárnap délután 5 órai kezdettel

ÉVADZÁRÓ-HANGVERSENY

Vezényel:

Bor Dezső

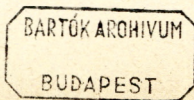
karnagy

Közreműködnek: **Eyssen Irén** énekművésznő és **Gergely László** zongoraművész.

1. **Boccherini** (1743 Lucca—1805 Madrid): D-moll szimfónia (Budapest először).

Haydn kortársa *Boccherini* abban az áramkörben nevelkedett, mely a XVIII. század közepétől főleg *Mannheimből* indult ki, s amely új stílust eredményezett a zeneművészet számára. Az új stílus nem reflexiókból született, hanem azt öntudatlan belső kényszer robbantotta ki. A gazdagabbá vált lelki élet differenciáltabb zenét követelt, mely élesebben képes visszaadni az érzések minden árnyalatát. Ez a vágy szüntette meg a szolamok egyenrangúságát s tette a harmónia helyére a melódiát legfontosabb tényezőnek. Ez helyezte az eddigi egyetlen témával szemben a kontrasztáló másodikat. Az új stílus nem tűri a huzamosabb ideig tartó azonos mozgást, hanem a formát inkább egyes melódikus részek egymás mellé helyezésével és ismételtetésével építi. A motívikus játékban az egyes fúvó hangszerek is önálló szerephez jutnak. Általában a XVIII. század közepén melegebb, kifejezőbb, könnyedebb és »érzékenyebb« lesz a muzsika.

Boccherini, aki korának kiváló gordonkaművésze is, mint zeneszerző szintén egyike a legtermékenyebbeknek. Különösen kamarazenében bámulatos művei számának nagysága. Több mint 100 vonósnygyest és ugyanannyi vonósötöst írt, továbbá triókat, sextetteket, zongora-kvintetteket stb. Húsz szimfóniát is hagyott hátra, melyek korában rendkívül kedveltek voltak. Zenéje Haydnéval szemben, amely minden szeretetreméltósága mellett mindig bizonyos fokig férfias jellegű, inkább nőies, sőt sokszor az enyelgő kokettéria könnyedségébe hajló. Az előadásra kerülő négy tételes d-moll szimfónia termése legjavából való, melyből frissen, üdén, tavasziasan árad az olasz, stilizált *rokoko* napsugaras derűje.

2. Schubert—Liszt : Wanderer-fantázia.

Schubert gyönyörű C-dur fantáziájához a tematikus anyagot a »der Wanderer« című dalából merítette. Ezért hívják Wanderer-fantáziának. Maga a dal tulajdonképpen csak a fantázia második tételének témájául szolgál, azonban a többi tételek motívumai is abból származtathatók le. A négy tétel mindegyike (allegro con fuoco ma non troppo — adagio — presto — allegro) tematikus rokonságban áll egymással, ez adja a műnek a formai egységét, mely még azáltal is fokozódik, hogy a tételek attacca (megszakítás nélkül) kapcsolódnak egymáshoz.

A nagyszabású szóló zongoraművet Liszt átírta zongoraversennyé, vagyis nemcsak meghangszerelte, hanem a zenei anyagot felosztotta a zongora és zenekar között. A zongora részt rendkívül hatásossá tette azáltal, hogy virtuóz elemekkel gazdagította. Az így átírt Schubert kompozíció szerencsés összevegyülése a két nagymester szellemének, mely amellet, hogy igazi schuberti melegséget árasztó muzsika, magán viseli Liszt előkelő lényének bélyegeit is.

Előadja : **Gergely László** zongoraművész.

S z ü n e t.

3. a) Bellini (1801 Catania—1835 Puteaux) : Két ária az »Alvajáró« c. operából.

a) Ah! Nem hittem volna kis virág, hogy így megcsodáljalak. Meg is szerettelek, de ez csak egy napig tartott...; Könyveimben újból felkereslek téged, nálad már sírni nem tudok, ismét él a szerelem. —

b) Számomra a nap milyen derűlten kel fel! Hogy virágzik a mező, hogyan virágzik mind szebben és szebben! Soha, soha örvendezőbb szívvel nem vártam a természetet, de nem mámorosan; szerelem mindez, az én szívem szerelme...

b) Respighi (1879 Bologna—1936 Róma) : Stornellatrice.

Mennyire örülök, amikor énekelem : gyöngyvirág : szeretném, ha te lennél a nap és én a csillag, felmennénk az égig és nem gondolnánk semmire! A visszhang ekkor így felel nekem : semmi...?

Mennyire érdemes nekem énekelnem ; virágok virága : te vagy az én mai és tegnapi szerelmem ; te vagy a szerelmem, aki soha meg nem halsz! : s mikor azután a visszhang így felel nekem : meghalsz...?

c) Puccini (1858 Lucca—1924 Brüsszel) : Bohémélet — Musette áriája.

Utcán s téren ha járok nagy vidáman,
Ifjak, vének járnak utánam,
Szemükkel majd felfalnak ;
Mind én utánam jár,
Nézésük oly mohó és sóvár.
Az egyik államat, a másik vállamat,
Ez csipőmet mondja szépnek,
A másik tuttog : ah mint sóhajt,
Mind csak engem óhajt.
A vágy sóvár a férfi szemben,
Környékezem engem
És mind-mind ahány, oly éhes én reám.
Te csókom mézét, ki annyit szívta hajdan,
Ne szomjaznád ma ajkam :
De nem, a régi vágy el sosem hágy,
Vígágom elhagy, ah, a szívem haldokol!

Éneklí : **Eyssen Irén** énekművésznő.

4. Benedek Ernő (1904 Bécs—) : Szerenád.

Nem muzsikusnak, hanem mérnöknek készült, mérnöki oklevelét a budapesti Műegyetemen szerezte. Ma is polgári pályán, mint a Magyar Nemzeti Bank tisztviselője működik. Zenei téren kezdetben autódidakszis útján képezte

magát, később Dohnányi mester irányítása mellett, mint a Zeneakadémia művészképzős növendéke folytatta zeneszerzési tanulmányait. Eddigi működése majdnem kizárólag a kamarazene terére szorítkozik: hegedű-zongoraszonáta, zongoraquintett, mellyel 1933-ban a Goldmark Károly díjat nyerte el, dalok, quartettek stb. A most bemutatásra kerülő Szerenádöt 1935-ben a Rádió 10 éves jubileumára komponálta, mely alkalomra kiírt pályázaton azt díjjal jutalmazták. A mindvégig magyaros tematikájú mű 4 tételből áll:

I. tétel: kisméretű szonátaforma. A fafűvők intonálta főtemát a teljes zenekar ismétli meg, melyet a ff-ig emelkedő tovább- és átvezető rész után a vonósokban jelentkező, élénkebben ritmizált melléktéma vált fel. Rövid zárótéma után következő feldolgozási részben csendül fel ismét a két téma, töredékszerűen. A főtemát idéző rövid kodával záródik a tétel.

II. tétel: trios dalforma. Kétszakaszos dalformában tartott palotás-jellegű tánc-tétel, melyet elégikus hangulatú, szabadon formált középrész (trío) tarkít.

III. tétel: variációs forma. A parasztdalok hangulatát árasztó témát 4 változat ismétli más-más köntösben. A témát az oboa intonálja, hogy azután sorban a klarinét, a hegedűk és szordinált trombita szólamában bukkanjon fel újra. A tételt lezáró koda attacca kapcsolódik a következő

IV. tételhez, mely élénk tempóban pergő, szabad rondóformában tartott tánc-tétel. Rövid epizód után a fugatoszerűen induló főtemát egy ff-ig emelkedő hatalmas crescendo váratlan megtorpanása után újra a — most már töredékesen jelentkező — epizód néhány taktusa szakítja meg, mielőtt a Prestóban végleg lezárulna a mű.

5. **Strauss Richard** (1864 München—): Don Juan — Szimfónikus költemény.

A Magyarországon született, hányatott sorsú nagy német költő, *Lenau* töredékben hagyta hátra a »Don Juan«-t. A dramatizált költemény főhőse nem pusztá élvezethajhász, erkölcstelen szerelmi hódító, hanem egymagában összpontosítja az egyes férfi nem szenvedélyes szomjúságát az Asszony után; ezért olyan nőt keres, akiben megtalálható az érett asszony teljessége, akiben minden asszony benne ég, aki maga a megtestesült szerelem. Ez a mámorító vágy hajtja örök keresésre, az egyik szerelmi kábulatból a másikba. De a szenvedélynek nincs határa, csak a csömör, a vágy végső beteljesülése elérhetetlen. Don Juan csalódik magában a Szerelemben és kialszik belőle a szenvedély tüze. Pusztá és komor lesz számára az élet: az égőanyag elfogyott, a tűzhely hideggé és sötétté válik. Elfogja az unalom s az útálat gyilkos hangulata.

Strauss Richard mesterien fejezi ki *Lenau* »Don Juan«-jának szenvedélyes izzású levegőjét egyteteles szimfónikus költeményében. Az egész művet áthatja az érzékiség extázisa. Nincs benne harc, győtrelem, csak vágy és önkívületi feloldódás a szerelem gyönyörűségében. Egy élet viharzik el előttünk, melynek hullámain a szerelmi szenvedély kelti. Don Juan, kinek gátszakító szenvedélyességét a felfelétőró, izgalmas, bevezető motívumok után egy diadalmas, kissé harcias jellegű téma fejezi ki, minden szép nőt meg akar hódítani ki csak útjába akad. Mindenhová, hol csak egy szépség is virággzik el akar szállni, hogy letérdeljen mindegyik elé s ha csak egy pillanatra is, győzzön (*Lenau*).

Don Juan szerelmi életébe három epizódon keresztül pillanthatunk bele, melyek típusai szerelmeinek. Először egy falusi ártatlanság hamvas szívének áldozott röpke pillanatok muzsikáját halljuk, majd egy arisztokrata szépséggel életrekelte szerelem túlsorduló mámora zeng a szárnyaló dallamokból, végül zsongító gyengéd melódia (az oboán) jelzi, hogy a hős újabb asszony-

típus varázskörébe került. Ez a gyengéd, odaadó, akaratnélküli nő, a szintizta szeretet asszonya. Az előbbi szerelem éget, a szerelmesek egymás szenvedélyének tüzeit szíjták és így jutnak el a leglobogóbb lángoláshoz. Gyönyörűen érzékelteti ezt Strauss azáltal, hogy két szenvedélyes, lázas kantilénájú téma elválaszthatatlanul követi egymást, felelget egymásnak és emeli egyik a másikat a legégetőbb magasságokig. Az extázis tetőfokán lobban el hirtelen ez a végtelennek tetsző láng. A következő szerelem — melyet ismét a felszabadult hangulatú Don Juan téma előz meg — nem éget, csak melegít, de ez a melegség nemcsak a szívet járja át, hanem a lelket is. Ez a szerelem melegít, elandalít, elvarázsol. A zenekar felett vibrál a melegség. Elringató motívumot játszanak a csellók és violák a négyszeresen osztott nagybőgők felett, pianó-pianisszímó hárfa-akkordok és kürtök szólnak s az idillek hanzsere, az oboa kezd dalolni ennek a bódító szerelemnek finom rezgésű dalát.

De Don Juan ebbe a szerelembe is belelűn. Másutt keres menekülést az unalom és üresség elől és kárpótlást a meg nem talált szerelemért. Álarcosbál kavargásába, tánc, ivás örületébe veti magát. Új Don Juan témával kezdődik ez a rész. Négy kürt hozza a mámoros témát. Mind nagyobb lesz a mozgás, fokozottabb a mámor, önkívületibb az izgalom. Az izgalom tetőpontján felmerülnek a hős lelki szemei előtt szerelmeinek alakjai, mindhárom szerelmi témának halljuk idézetét. Újból a kezdő motívumok hangjai törnek föl és az első, majd a második Don Juan témák harsognak. Innen kezdve a céltalan nyugtalanság mind nagyobb méreteket ölt, mindjobban elhatalmasodik a csömör érzése, míg végül a zenekar maximális izgalma között hirtelen megszűnik minden: kialudt a láng, meghalt Don Juan, elesett egy párviadalban. Meghalt, mert hagyta magát legyőzni, akit az élet már úgyis legyőzött.

Hosszú pauza után rövid befejezés következik: halk trillákban szállnak alá a hegedűk, tompa dobpergés, száraz pizzicatók... és vége. Don Juan meghalt, a láng kialudt... az élet folyik tovább. H.

DR. SEREGHY ELEMÉR EMLÉKEZETE.

Halálának 10. évfordulójára.

Élete delén, munkaerejének teljében, íróasztala mellől szólította el a kérlelhetetlen végzet. A szellem katonájának hősi halálát halta, akinek kezéből munka közben csavarta ki fegyverét, a tollat a halál. A jó ember típusa volt, kinek legfőbb gondja másokon segíteni — adni másoknak. Ez egyéniségének alapvető tulajdonsága volt.

A Zeneművészeti Főiskola könyvtárát nemcsak tökéletes hozzáértéssel, hanem szeretettel, a gondos kertész szeretetével és rajongásával rendezgette. Munkakészsége, mindent felölelő szakértelme s a magyar zenekultúrát támogató áldozatkészsége tették egyedül lehetővé, hogy az 1925-ös évek körüli időkben virágos kertje gyarapodhatott és színvonala magasra emelkedhetett.

Nem ismert fáradtságot, nem riadt vissza semmilyen áldozattól sem, ha az volt az érzése, hogy a magyar zenekultúra érdekeit védheti, istápolhatja, vagy olyan embertársán segíthet, aki e kultúra szolgálatában valamit produkálhat. Mint »A Zene« alapítója és szerkesztője az első volt, aki nemes hevülettel azon törekedett, hogy tárgyilagos propagandával megismertesse szélesebb körökkel a magyar és álta-

lános zeneművészet eddigi fejlődését, és hogy újabb és még erőteljesebb lendületet adjon a további haladásnak és fejlődésnek. Magyar lelki emelkedettséggel és rajongó szeretettel keblére ölelte a fiatal tehetségeket, irányította azok első lépéseit és gondosan óvta őket a sors által felidéződő csalódásoktól és az elkallódástól.

De nemcsak írt, szerkesztett, támogatott, tanácsokat osztogatott és önzetlenül irányított, hanem mint elfogulatlan bíráló bírálta a magyar zeneirodalomban felburjánzott idegen irányzatokat : magyar volt tetőtől talpig s kizárólagosan a magyar géniusz szolgálatában állott.

Csak egy komoly feladatot ismert : minden lehetőség igénybevételével hasznos munkát kifejteni a magyar zenekultúra emelése, nívósabbátétele érdekében. Korai halála megakadályozta sok nemes és szép tervének megvalósításában, őszinte fájdalomunkra és kultúrális érdekeink veszteségére.

Álljunk meg egy pillanatra életünk szertelen rohanásában és emlékezzünk — szeretettel és hálával emlékezzünk! V. V.

Budapest Székesfőváros Népművelési Bizottsága és a Székesfővárosi Zenekar f. évi április 13.-án, szerdán délután 4 órakor a Kerepesi-temetőben Dr. Sereghy Elemér sírjánál emlékünnepelet tart és koszorút helyez a sírra. Az emlékezésedet Dr. Horusitzky Zoltán »A Zene« c. folyóirat jelenlegi szerkesztője mondja.

MOLNÁR ANTAL:

A FRANCIA MŰVÉSZET ÉS DEBUSSY.*

A francia nemzet örök betűkkel véste be szellemét a kultúra Pantheon-jába. Az útvonal pedig, melyen istenségei felé haladt, eredeti, egyéni. Franciának lenni azt jelenti, hogy mindig és mindenben *az emberből indulni ki*, humaniztikusnak lenni a szó legelső értelmében. A franciák tűzték ki ama gígászi feladatnak zászlaját, hogy az ember lelki ereje minden segítség nélkül, önmagában bírkózzék meg a világmindenség döbbenetes kérdéseivel. Idegen a franciáknak minden ú. n. apriorisztikus, előzetes, embertől független igazság. Még erkölcsstanuk is kísérleti és érzékleti alapozású. Számukra az igazság legfőbb ismertető jele, hogy világos és szabatos. Nem keresik az emberenkívüli, az érthetetlen segítségét. Beretvaéles pontosság, tiszta vonalvezetés, hősi szembenézés az örök határokkal : szerintük csakis ez méltó emberhez. A németek a misztikus eszményeket, az elképzelt Mindenséget, a makrokozmoszt közelítik fel az ember világához. A franciák az ember világát, a mikrokozmoszt nagyítják fel a Mindenség méreteibe olyannyira, hogy végül minden legparányibb pórús megannyi szédületes szakadékká válik.

A franciák hite az emberiség erejében : hősi optimizmus. Ellenkező sarkon áll, mint az orosz lelkeség, mely örökké vérzik a bűntudat ostorától. A franciát nem az érdekli, milyen lehetne az élet, hanem hogy milyen. Ezért annyira legnagyobb lélekűbúvárok és festők a franciák. A művész akkor igazán francia, ha jellemez valamit változatlan, *statikus* mivoltában. Semmi sem oly

* Molnár Antal tanulmányát Debussy halálának 20. évfordulója alkalmából közöljük. (Szerk.)

idegen a francia szellemnek, mint a dolgokon és önmagukon túltörékvés, a németekre oly jellemző, lihegő *dinamizmus*. A francia művésznek nincsenek formán túli erkölcsi, akarati célzatai. Erkölcse: az *ízlés*. A francia gyakran bombasztanak, hamis mélységnek érzi azt, ami a német művészet ősi mozgatója: az erkölcsi extázist. És ami mégis természetfölöttibe, methafizikába nyúlik a valódi francia művésznél, az az *élet végtelen látóköre*, a mindennek mindennel való testvéri összefüggése.

A francia nem érti, hogyan lehet az élet elől menekülni, hiszen az élet: minden. Nem mint a németek, akik az élet megoldatlanságából a művészet vigaszába menekülnek: a franciák csak életük lényegét kristályosítják, amikor művészi szépet alkotnak. A francia életformába ritmust a művészet szívdobogása visz. A franciák a keresztény kultúra *hellénjei*. Ember és természet a maguk reális érzékletességében: ez a legbensőbb indítóterülete a francia *zenének* is. Zenében is akkor legigazibb a francia, amikor a dolgok mély testvériségének visszhangja, amikor *állapotot* fest, atmoszférát, melyben a valóságok legbenső világa és titkos kapcsolatai misztikus lelki egységgé fonódnak. A valódi francia zene nem akar megváltani az élet leküzdésével, életem túli ideállal: abban áll a megváltása, hogy magasztosnak, múlthatatlan szépségnek mutatja *emberségünket*. A francia muzsika nem regél egy más világról, de olyan lelket zeng e világ körül, mely a Mindenség fejedelmévé teszi a Földet.

A francia zene közeli rokonságot tart a többi művészettel, éles, világos szavaltatból keletkezik és nem szívesen nélkülözi a programmot. A francia népdalban ruganyos váz a vers, melyen a zene formatestté dagad. Nem mint a német, olasz vagy magyar népdalban, hol szó és hang viszonya idealisztikus, hol a vers csak lököőr, mely megmozgatja a zene szárnyait. A francia zene fest vagy deklamál, többnyire mindkettőt végzi egyszerre. Nagyszabású dallamívekbe csak akkor szökken, ha az *olasz* kultúrába átkalandozik. Formahatárokat ostromló szenvedélyes fokozásokba csak akkor szédül, ha a *német* lelkiségből kölcsönöz. Igazi szenvedélye az önmaga körében nyugovó Szépségé, a fölényes arányoké, biztonságos uralomé. S mégsem játékos az a művészet, melynek kelyhében az életimádat vérből csöppentett párlata pezseg! Könnyed, de csak úgy, mint a Terpsychore körtánca. Hogyan is ír Debussy azokról az őseiről, akik még a német befolyás előtti korban, tiszta franciasággal zenéltek: Couperinről, Rameauról? »A beszédmod világossága, — formai precizitás és tömörség« — »elkerültek minden dagályosságot és elmécek voltak«. És hogyan jellemzi *Fabián* László, a legjobb Debussy-monográfia szerzője, magát Debussyt? »Irtózás a hamis mélyértelműségtől — megszabadítani a zenét minden bölcséleti ballaszttól, — az életélvezés megszépítése, — a francia nyelv fordulatok szelleme, hajlékonysága, pallérozottsága, a francia képzőművészet világossága, nemes mértéktartása zenévé váltva, — a formavetés könnyedsége, izzadtság nélküli természetessége, — magasfokú színérzék«. Ilyen hát az a komponista, aki önmagát szívesen nevezte »musicien français«-nek.

Életbeágyazottsága révén a francia művészet a maga egészében *l'art pour l'art*. Az a mozgalom pedig, amelyet külön is így neveznek, inkább volna mondható *la vie pour l'art*-nak! A francia eszteticizmus multszázadi túlcsigázása vezet ugyanis oda, hol Wilde szerint »a művészet az élet istene! A franciaság végsőre szűrt képlete ez. Hiszen a francia emberiség mindig azzal a vészéllyel is járhat, hogy *túlbecsüli* az embert s így az emberi alkotást is. Méhében hordja a túlsuklás és *décadence* csírait. A parnassien, impresszionista hyperkultúra túlfinomultságában a túlélő idegélet kiszimatolja, mi van a francia művészetben csupán járulékos, mi benne a nem ősi franciaság és mindattól irtózáttal elfordul. Ne feledjük azonban, hogy minden elv csak irányjelző lehet, ha végérvényes óhajt maradni; minden élet megalkuvás,

számtalan idegen kötelme van, mert csak így lehet gyakorlati és állandó. Az impresszionisták ideges érzékenysége szakít minden ilyen megalkuvással: az ő nemzeti tisztaságuk, az ő véksőkig vitt eszteticizmusuk *egyszerű* megoldás, szélsőséges, üvegházban kitermelt, desztillált franciaság. Kizárja például Berliozt, mivel nagyhangú és esetlen, kizárja César Franck-ot, mivel hányatott, örök panaszban kesergő lélek. A maga szigorúan megszabott határain belül viszont a mezítelen emberire vetkőztetett művészetben már *minden* szép lehet, ami emberi. »Mit ér a Jó s Rossz törvényein tünödni?« — kérdi Baudelaire.

Impresszionizmus tehát nem azt jelenti, aminek sokszor vélik: egyszerű pillanatfényképet a lélek hangulatlemezén. De azt, hogy a művészetben megszünt minden erkölcsi mérlegelés, az anetikus művész pedig már csakis úgy tükrözheti a valóságot, ahogy az önmagában mutatkozik, nem válogathat benne másképp, mint *hangulat* alapján. Számára a világ: *hangulat és mozgás*, melyben az érzékek benyomása, impressziója uralkodik. Ennek az uralomnak pedig trónusa a *pillanat*, mert az időt válogatóan összefoglalni csak etikai módon lehet. A kételkedő szellem nem ismerhet határozottságot a megnyilatkozás anyagában, hisz minden akarat már *előítélet*, azaz etikum. Az impresszionista szemlélet vonalán megszünt minden küzdelem, s marad az élet folyamata, az égés maga. Az érzékek határai összefolynak, »örök összhangban zsong a Szín, a Hang s az Illat« (Baudelaire). Állandó alaphangként zúg a Kozmosszal bírt misztikus egység, az egész világ egy nagy Pandémonium, melyben az erőknél és fogalmaknak babonás jelentőségük van. Passzív akaratnélküliségében e művészet szinte hagyja a világot önmagában kizengeni, az akarat már csak *vigyázattá* válik, hogy a forma egysíki, fejlődésmentes, egységes szervezet maradjon. Megszűnt a nagyvonulás s helyébe lépnek egységes épületek a mimóza rezgő hímprórából emelve. Páncélok őrzik a formát minden harcral szemben. Az impresszionizmus csak *jelez*, sosem magyaráz, csak árnyalatai vannak, sosem tömbjei. »Fínom remegések az erőm.« (Ady). Törvénye nem a fejlődés, hanem a *váltakozás*. Ide vezet végső leszűrtségében a desztillált franciaság.

Debussy páratlan érdeme, hogy ezt az idegeire vetkezett franciaságot maradéktalanul átültette zeneformába. Az ő egy szintű muzsikája, melyben már csak egymásba kapcsolt *valeurök* vannak, melyben a zene gerince, a dallamvonal, vagy koloritba olvad, vagy öncélú motívumok árnyalataiva foszlik, ez a muzsika a francia lélek legtitkosabb álmát váltja valóra. Amít Chabrier, vagy Fauré csak olykor véletlenül érintett s ami Musszorgszkinál az alkoholista álomlátó különleges *trouvaille*-ja, az Debussyban egy új művészet gazdag és szigorú törvénykezése. Musszorgszki megnyomott egy kapcsot és erre az elektromos áram feszültsége Debussyben új világteremtést robbantott ki. Ami a nagy orosz poétában népi talaj, az Debussyben visszanyúlás az örök franciaságra, kikóstolása a francia lélek zamatának. Ami Musszorgszkinál a dilettáns külön forradalmi szabadsága, az a francia mesternél raffinált kötetlenség, stilizáló elkülönödés, tudatos kiröppenés a konvenciók merev falai közül. Akkord-színek, mint hangulati egységek Musszorgszkit is megittasítják már; Debussy építi ki azok ezerarcú pompáját, a modern ember mámorítójává. S az orosz vátes főereje, a realiztikus idegzene, a titkos idegrezgések zenei egyenlege Debussynél oly kozmikus látóhatárba vonja lelkünket, mely méltó kiegészítése az impresszionista festészetnek és költészetnek. Ha Manetnél, vagy Verlainénél a dolgok közt és mögött rezgő lebegő *fluidum* a lényeg, akkor Debussy muzsikájában maga ez a fluidum öltött pompázatos alakot. Ami, ha francia szívek és agyak megszűrte aranya is, de mégis mindnyájunknak csengő-zengő kincse.

MAGYAR SZERZŐK BEMUTATÓ-ESTJE.

A Népművelési Bizottság rendezésében március 20.-án lezajlott magyar szerzők bemutató estjén előadott művek sokfélesége rávilágít azokra a tévova tapogatódzásokra, melyekkel igyekeznek nyugvópontra jutni általában a mai zeneszerzők a művészet világában. A barokk concerto grosso-tól a mai korra annyira jellemző szinpadí kísérőzenéig vezet az út, ahonnan különböző irányban tartanak az elágazások. Az est valamennyi komponistája egyet akar: elérni a mai művész problémáinak megoldásához. Meg akarja találni azt a formát és stílust, melyben önmagát és korát salak nélkül tisztán, lényegében adni tudja.

A problémák megoldásához mindenekelőtt tehetség kell. A tehetség önmagában hordja minden kérdésre a feleletet. De vannak korok, s ilyen a mienk is, melyek a nagy átalakulások, felszabadulások, küzdelmek és győzelmek láváját forrják magukban, melyekben új életformák tüze gyullad lángra. Az ilyenekben csak a legnagyobb tehetségek tudnak rendet teremteni. A szétágazó erőket magunk felé fordítani csak a legnagyobb erőfeszítések árán lehet. Ma a fiataloknak kétely- és gátlásszörnyekkel kell megküzdeniök, míg eljutnak ahhoz a kérdéshez, hogy mit is akarnak tulajdonképpen és mi is a célja a művészetnek.

Az est komponistáinak egyrésze úgy akar célhoz érni, hogy *öncéllá teszi a problémát*. Úgy érzi, hogyha kifejezi korunk millió kérdéstől felajzott ú. n. »lézas idegéletét«, a legjobban megközelíti a művészet eszméjét. Ezért sokszor szolgailag igyekszik megfelelni korunk szellemének, nem *merít* annak erőiből, hanem *feldolgozza* saját erőit, személytelenné válik, hogy a kor közös lelkülete rajta keresztül minél jobban érvényesüljön. Pedig az időtálló alkotás csak annyiban van a korával kapcsolatban, hogy felette áll annak. Saját kora emelte saját erőivel önmaga fölé.

A XX. század nagy világszemléleti *kaosz*. Természetesen kell, hogy az a művészetben is visszatükröződjék. Csakhogy a zeneszerzők magát ezt a kaoszt akarják kifejezni. A kaosz szürke, egyhangú, az azt reprodukáló zene is olyanná válik. A göröcsösen kapcsolódó disszonanciák felhőjében eltűnik a kék és az arany, a színek összefolynak gomolygó szürke tömeggé. A művészetnek ezzel szemben nem magát a zürzavart, az életjelenségeket kell meg rögzíteni, hanem mindannak okozóját; nem a mozgást kell visszalüktetni, hanem a mozgató tényező világromboló feszültségét; az alkotó művésznek a zürzavar, kaosz, fejvesztettség *lelki alapjait* kell kutatni, az ember örök törvényeit. Mert a művészet csak akkor művészet, ha azt adja ami *örök*, ez pedig semmi szín alatt sem a zürzavar, hanem a rend, amelynek törvényei között mint okozat a zürzavar is szerepel.

Hol található meg az alkotóművész az élet megfejtésének a kulcsát? Önmaga lelkében, ha elmerül annak misztikus világában. Ha *ihletbe* kerül. A zene azt nyilatkoztatja ki, amihez reflexióval nem juthatunk el, csak intuícióval. Ezért lesz semmitmondó az a kompozíció, amelyik nem ihletből született, s amelyik alkotója nem volt *önmagához magalkuvás nélkül őszinte*. Ezt a megalkuvás nélküli őszinteséget, ezt az önkívületi elvonatkozást a külvilágtól, az ihletett lelkiállapottak ezt a misztikus mélységét kerestük legtöbbszörre hiába az előadott művekben. Csak itt, ott éreztük, hogy az alkotó alá tudott merülni a titkok világába (leginkább *Pongrácz Zoltán* vonósszenekari szimfóniájának második tételében).

Míg a bemutató est zeneszerzőinek egyik csoportja a problémát *öncéllá* teszi, addig a másik az ellenkező végletbe esik: *elejti* azt. Nem akar mást, mint színeket, mozgásokat, ritmust, elevenséget, ríktó hangzásokat, kellemes,

könnyen felfogható formákat, mert szerinte — és ebben közel áll a francia felfogáshoz — az élet maga a perc, illetve a percek szintézise. Ezek nem keresnek okokat, sőt okozatokat sem, csak a napfény csillogó visszaverődését nézik, nem magát a lényegét látják, hanem annak csak csalfa színeit. Ez a zene mivel fest és nem kifejez leginkább az irodalom szolgálatába szegődik és mint *aláfestő zene* jut szerephez a színműveknél.

Annak megállapítására, hogy helyes-e az aláfestő zene alkalmazása a drámáknál, nem vagyunk hivatottak. Azt az észrevételt azonban megtehetjük, hogy a színpadi kísérő zene mai erős kultusza rossz hatással van a zeneszerzőkre. Mint úgyszólván egyetlen terület, hol tudásukat kamatoztathatják, állandó csábító ingerekkel hat rájuk és elvonja a magasabbrendű művészi feladatok elől. Ez a komponista nem amiatt fog vajudni, hogy nagykonceptiójú formát keltsen életre mély, etikai tartalommal átítatott témákkal, mint a régi szerzők, akik vonósnégyeseket, szimfóniákat, miséket írtak megrendelésre, hanem hogy a bizonyos zenerész a színpadi történnel párhuzamosan öt vagy tíz percig tartson. Mivel pedig tisztán és világosan hallani úgysem lehet — a rendezők az érthetőség határán aluli erősségre tompítják le, hogy ne menjen a beszéd rovására — csak a zenei illúziót keltő »hang«-zás, zenei massa felkenése, hatásos »aláfestés« lesz főtörekvése. Ebből a szellemből nőtt ki az »ostinato« rendszer, mely valamely hatásos basszusmotívum végnélküli ismétlését jelenti (massza), témákat utánzó dallamtöredékek alatt. Ez a zene praktikus, mert mindig hozzá lehet adni és le lehet belőle kapcsolni a kívánt időnek megfelelően. A színpadi aláfestő zene tehát olesó hatásokra, pongyola formszerkesztésre, művészietlen zenélésre, a zenének fizikai hangzásokra való lecsúszására vezet. (A pszihikai hangzást a forma kölcsönzi, egy bizonyos harmonia, vagy motívum csak abban a formában és ott is csak azon az egy helyen fejti ki hatását.)

Természetesen a színpadi kísérőzenének is vannak értéktelenebb és nemesebb megoldásai. De a legnemesebb aláfestő zene is csak addig nem veszti el a létjogosultságát, amíg *nem válik* el attól amit aláfest. Sajnos azonban szokássá vált az, hogy az ilyen színpadi muzsikát szvit formájában hangversenyterembe viszik. Ezáltal elszakítják attól ami az értelmét adja, a színpadi történnestől. Bár érthetővé, vagyis hallhatóvá válik így ez a zene, mégis érthetetlen lesz, mert nem tudjuk, mihez kapcsolódik. Tehát sem színpaddal, sem anélkül nem élvezhető teljes mértékben. Színpaddal azért, mert nem hallható, s emiatt nem érthető, hangversenyen pedig azért, mert nem érthető, mivel nincs hozzá kép és beszéd. Így történhetik meg az, hogy az egyébként ötletes zene hatástalanná, sőt unalmassá válik ha a hozzá tartozó színpadi történnel nélkül halljuk. (Ezt tapasztaltuk *Ránky György* »Bizánc« szvitjének különösen az utolsó tételében.)

Egy esetben lehet azonban színpadi zenét mégis hangversenyteremben előadni, ha annak tételei önmagukban is zárt, arányos formát képeznek. Ha legalább formáiban érinti az abszolút zene határait. Ezért volt jó *Farkas Ferenc* »Három zenekari darab«-ja, melyet Shakespeare »Athéni Timon« című drámájának kísérőzenéjéből állított össze.

A fent kifejeztetektől eltekintve — melyek különben is általában vonatkoznak a mai zeneszerzésre — a magyar szerzők bemutató estjén sok nemes törekvést hallottunk. *Pongrácznak* a már említett vonósenekari szimfóniája értékes, jó zene. A tételek szervesen fejlődnek, bontakoznak ki addig a formai csúcspontig, melynél az alkotó lelke a legjobban kifelé fordul, s a legtöbbet adja a művészet titkaiból. A tehetséges fiatal komponistától még sokat várhatunk. — Hasonló abszolút zenei törekvés hatotta át *Tóth Dénest*, aki »Concerto grosso«-jában a barokk világot akarta a mai eszközökkel felidézni. Szerintünk azonban ez nem sikerült neki teljesen. Különösen a második tétel fúgája ellenkezik

a barokk szellemmel, mert hamarosan kizökken a többszólamúságból és más hangulatú homofónabb tétellé alakul. Tóth Dénes egyénisége a lira, a poézis. Ezt láthattuk a hangulatos harmadik tételből. — *Vincze Ottó* nyitánya, melyet Shakespeare »Makrancos hölgy« című vígjátékához írt, középponton van az abszolút és a szinpad zene között. Annyiban áll közel az utóbbihoz, hogy nem boncolgat mélyebb problémáit, de annyiban viszont abszolút, hogy élettelen ötleteken felépülő szimfonikus mű. — *Farkas szvitjének* a már említett formai zártságon kívül még az is kiváló értéke, hogy mesteri a hangszerelése. Erdes fafúvó hangjai elhitetik velünk, hogy az egykorú aulos (oboaszerű hangszer kettős szárral) hangjait halljuk. — *Geszler György* dalai közül különösen a másodikban fogta meg jól az alaphangulatot (Chopin G-moll ballada — Harsányi Lajos verse), melynek sejtelmes vonós vibrációja jól kifejezi a nagybeteg lengyel zeneköltő szívének »finom remegését« és olthatatlan szomjúságát hazája után.

Az értékes, érdekes és tanulságos hangversenyt *dr. Bándó György* »Kis szerenádja« zárta le, melyet már a brüsszeli Rádió is bemutatott. (H.)

ESEMÉNYEK A HANGVERSENYÉLETBŐL

ANSERMET—BARTÓK EST A HANGVERSENY-ZENEKARRAL

Ernest Ansermet, a kiváló svájci karmester, a modern zene lelkes apostola. Budapesti hangversenyén is egy Mozart szimfónián és Debussy pasztelen kívül modern művek szerepeltek. Az érdeklődés középpontjában *Bartók második zongoraversenye* állott, melynek zongoraszólamát maga a világhírű komponista adta elő. Igazán érthetetlen, hogy a magyar zongoristák miért nem veszik fel programjukba ezt a páratlan remekművet. Ebben a művében Bartók a legőszintébb nyíltsággal tárja fel lelkének derűsebb, békésebb világát is. Bár a kompozíció alapszelleme nem a küzdelem, az új utak keresése, mégis vannak — különösen a második tételben — egészen új, még soha nem hallott effektusok. Az első tétel pedig rávilágít arra, hogy Bartók és Bach milyen lelki közelségben állnak egymással. Az előadás úgy Bartók, mint Ansermet részéről lenyűgöző volt. Ansermetben a technikai bravúrok karmesterét ismertük meg.

A »SAUL« MEGISMÉTLÉSE

Ismét hallottuk *Ádám Jenő* mélytűzű interpretálásában a »Saul«-t. A Zeneművészeti Főiskola fiatalága, ha lehet, még nagyobb átéléssel adta elő Händel remekét, mint a legutóbb. Ádám ismét elbűvölte az előadókát és a hallgatóságot egyaránt. Csodálkoznánk azon, hogy hogy lehet növendékekkel ilyen tökéleteset produkálni, és azokat ilyen lángolásra lobbantani, ha nem szoktuk volna ezt már meg évek óta Ádám Jenőtől. Händel Dettingeni Tedeumjának, Pergolese Stabat Mater-ének, Vittoria a capella requiemének, Brahms Schicksalsliedjének, Berlioz »Enfance du Christ« című bibliai trilógiájának (kétszer) és Liszt varázslatos szépségű XIII. zsoltárának az előadásai ugyanilyen forró hangulatot idéztek elő. A művészi munka értékén felül még külön felbecsülhetetlen jelentőségű az a nevelő munka, amelyet ezekkel a koncertekkel Ádám Jenő kifejt. Meghódítja a növendékeket a művészet számára. »Ha csillog a gyerekek szeme, elértem célomat« — mondja ugyancsak csillogó szemekkel. Ádám Jenő igazán elérte célját, mert nemcsak a »gyerekek« szeme csillogott, hanem a közönségé is, hol a lelkesedéstől, hol pedig könnytől.

AZ EGYETEMI ÉNEKKAR HANGVERSENYE

Az Egyetemi Énekkar hangversenye meggyőzött minket arról, hogy a híres magyar együttes nemcsak egyenrangú a világ legkiválóbb kórusaival, hanem bizonyos tekintetben felülmúlja azokat. A több, amit nyújtanak, az őszinte, szívvel-leléssel való éneklés. Az egyes tagok az abszolút fegyelem megőrzése mellett külön-külön is átélük az előadott művet. Nagyszerű vezetőjük, *Vaszy Viktor* lelkesedése ragad át rájuk. Legnagyobb hatást Bárdos »Széles a Duna« és Kodály »Karádi nóták« című kórusok mesteri eléneklésével érték el, melyeket a közönség tomboló lelkesedéssel ismételtetett meg. A magyar kórusirodalom remekeiből még Bartók, Veress és Vaszy műveket adtak elő hasonló átéléssel. A műsor első felében pedig Palestrina, Gallus és Sztravinszki számokkal bizonyították be, hogy a klasszikus polifónia és a modern zene stílusvilágában egyforma biztosan mozognak. Az Egyetemi Énekkar méltán világhírű, teljes mértékben kiérdemelte azokat a magasztaló kritikákat, amelyeket amerikai turnéján mindenütt kapott.

VASZY VIKTOR HANGVERSENYE A SZÉKESFŐVÁROSI ZENEKARRAL

A Székesfővárosi Zenekar legutolsó hangversenyét *Vaszy Viktor* vezényelte. Az estnek két újdonsága volt: Bach János Keresztély bűbájos szimfóniája, mely Budapesten most ment először és Visky János szimfónikus szvitje. Kitűnő gondolat volt Vaszytól megismertetni a budapesti közönséget Bach legifjabb fiának művészetével. A napsugaras, édesen gondtalan, gálás zene üdítően hatott a mai gondterhes korban. *Visky* szvitje szintén megszolgálja a »művészi« jelzőt. Kitűnően hangzó, nagy gonddal kicsiszolt, formás, színes zene. Nincs egyéni mondanivalója, de amit mond, az mindig értékes, jelentős, artisztikus. A műsor második felében a Palestrina kórossal remekelt Vaszy. Kodály művek, a »Hegyi éjszakák« című nőikar, a leghatalmasabb a capella kórus a »Jézus és a kufárok«, majd a »Budavári Tedeum« szerepelt a műsoron. Mindezekért, de különösen a Budavári Tedeum nagyvonalú előadásáért haláság vagyunk Vaszynek. A kiváló karmester kiaknázta a remekmű szépségének minden gazdagságát és fanatikus lendülettel csinálta meg a csúcspontok felé ívelő fokozásokat. Az esten közreműködött M. Hír Sári zongoraművész, aki Liszt ritkán hallható Haláltánc-át adta elő szuggesztív erővel és bravuros technikával. (H.)

»Fogócska« a Zeneművészeti Főiskolában.

A »kis« Filharmónia 2. estje. A »nagy« Filharmónia ünnepi csarnokában, a Zenefőiskola nagytermében gyűlt össze az Énekszó gyermekerege a »kis« Filharmónia második hangversenyére. Szőke-, barnafürtű, rózsaszín-s halványkékruhás, édes-bájos kis közönség. Legtöbbjük először jött koncertre. Egyesek megálltak az ajtóban, elálmélkodva: »Ez aztán nagy terem!« A termet jótékony kezek zöld növénydíszsel felékesítették s így még jobban tetszett. Hát még a sok szép muzsika! A közkedvelt női kamarazenekar, a kedves Sándor Fri-

gyes bácsi vezetésével két nagyszerűen hangzó *Händel*-tételt játszott (a D-dúr Concerto grosso-ból) majd *Mozartot* (D-dúr kis Divertimento), amit a mult hangverseny után beadott szavazólapokon annyian kértek. Az egész műsor különben a gyermekek írásban beadott kívánságainak megfelelően volt összeállítva. Egy nem várt s nagy meglepetést keltő szám volt csak: a furulya-együttes. A ciszterci gimnáziumból *Rajeczky* Benjamin tanár 12 »Blockflöte«-játékosja mutatott be finom kamara-hangon régi és új polifón zenét *Járdányi* Pál vezetésével.

Az ismert magashangú furulyák mellett megismerkedtünk szépen szóló alt-, tenor-, sőt basszus-furulyákka is. Mind nagyon tetszett. *Kósa* György kis *Bach*-táncokat játszott és kívánságra *Mozart* Alla turcáját, a zongorát tanulóknak különösen nagy öröme. Felvinczi *Takács* Alice a hegedű virtuozitásával ragadta el az apró közönséget. A hangulat nagyon emelkedett volt. A »közönség« egy része a szünetben fogócskát játszott... Az est vége ismét közös éneklés volt. *Caldara* ilyen célra elég nehéz kánonja (Erdei vígasság, a Körbe-körbe 2. füzetéből) ugyan ki volt nyomtatva a téma-füzetben, meg lehetett otthon tanulni. Sőt nemcsak megtanulni, hanem új verseket is írni hozzá! Írtak is rengeteg versikét a kis költők, sajnos, hogy nem

maradt idő bemutatásukra. B. *Sztojanovits* Adrienne vezette ismét a közös éneklést; a végén műsoron kívül egy szép magyar népdalt is elénekelt a nagyterem egész lelkes hallgatósága. A hangverseny után már kezdtek begyűlni a szavazólapok. »Mi tetszett legjobban?« — Főképp a zenekar és a furulyák. De a többi is. »Mi nem tetszett?« — Az egyik azt írta: »hogy vége lett.« — »Mi a kívánságod a jövő évi hangversenyekre?« — Rengeteg sokféle a kívánság. (A rendezőség biztos mindet teljesíteni fogja!) Igen kedves volt, aki azt írta: »hogy az is így sikerüljön!«

A »kis« Filharmónia terve az, hogy az ősszel újra kezdve sorozatosan rendezi meg a gyermekhangversenyeket, amelyekre *névre szóló bérletet* lehet majd váltani.

Bartók, Kodály és a magyar népzene Norvégiában.

Bartók Ilonka zongoraművész nő a múlt hónapban Bartók- és Kodály-műveket játszott a norvég rádióban. A bemutatott zongoraműveknek legalább a fele Norvégiában »első előadás« volt. Bartók Ilonka 1930-óta a bergeni rádióállomás házizongoristája és — a norvég rádióhallgatók között megtartott szavazás szerint — a norvég rádió legnépszerűbb szereplője. Szóló fellépéseinek műsorát igen gyakran csak a két nagy magyar zeneszerző műveiből állítja össze, amelyeket egyre élénkebb érdeklődéssel fogad a norvég közönség és a zenekritika. Egyik tekintélyesebb oslói zenekritikus a fiatal norvég zongorista-generáció figyelmét Bartók műveire irányítja, egy részletezőbb cikk keretén belül. Bartók és Kodály művei mellett az eredeti magyar népzene

iránt is mind többen érdeklődnek. Bartók Ilonka számos újságcikk és rádióelőadás útján ismertette a magyar népzene és minden egyes előadásában kiemelte azt, hogy a cigányszene nem azonos a magyar népzennel. Népzenei előadásait újabban a dél-eltől »iskola-rádió« keretében tartja. A norvég rádió külön az iskolák számára szervez általános ismeretterjesztő előadásokat, amelyeket a tanulóifjúság rendes tanóra gyanánt hallgat meg. Ilyen iskolai rádióelőadásban is ismertette Bartók Ilonka a magyar népzene, illetve az erre a célra összeválogatott magyar dallamokat.

Legutóbbi rádióhangversenyével kapcsolatban a bergeni »Morgenavisen« feltűnő helyen ismertető cikket közölt Bartók és Kodály zeneszerzői és zene-folklorisztikai munkásságáról.

Nemzetközi improvizálási verseny.

A linzi *Bruckner*-ünnepségek során újra akarják élesíteni az *improvizálás*, a rögtönzés, fantáziálás művészetét. Az improvizálás még a romantikusoknál, többek közt Lisztnél is erősen divatban volt. A múlt század

minden koncertező művésztől megkívánták, hogy hangversenyén a közönség által feladott témák felett rögtönözzen szabad parafrázisokat vagy variációkat. Bach, Händel, Beethoven, Liszt nagy mesterei voltak az

ilyen rögtönzéseknek. (Bach híres műve a »Musikalisches Opfer« keletkezését is egy ilyen rögtönzésnek köszönheti. A mester 1747-ben Nagy Frigyeshez utazott, aki feladott neki egy témát, amire ő nagyszerű fugát rögtönzött. Mikor haza utazott, kidolgozta az egész művet és elküldte Nagy Frigyesnek, neki ajánlva.) Különösen az orgonistáktól várták el az improvizálási készséget. Bruckner, a S. Flórián-dóm orgonistája Linzben és egyúttal európai híru orgonaművész, szintén nagy mestere volt a szabad fantáziálásnak. Ezért a Bruckner-ünnepségek rendezőse, hogy az ő szellemét ápolja, egy verseny megtartására határozta el magát, amelyre

egybehívja Európa orgonaművészeit, akik a S. Flórián orgonáján előadják hazájuk egy-egy orgonaművét és egy adott téma felett improvizálnak. Igazi nemes küzdelem! A babér itt valóban azé lehet csak, aki művésze és nem pusztán virtuóza hangszerének. A nyertesnek a komponálási technika világában is otthon kell érezni magát. A mai zenei nevelés mellett azonban ilyennt csak az orgonistáktól lehet kívánni, akiknek kötelező a teljes zeneszerzői studium elvégzése is. A zongoristák sajnos csúfosan lemaradnának egy ilyen küzdelemben. Az első improvizáló orgonajáték-versenyt 1942-re tervezik.

KÜLFÖLDI HIREK

...

Új Schubert-vonósnygyes. Kreissle és Nottebohm tesznek említést történeti munkáikban egy c-moll vonósnygyes töredékről, melyet Schubert 1814-ben komponált. Most arról értesülünk, hogy dr. Orel Alfréd bécsi professzor felfedezte az elveszettnek vélt művet. Az új Schubert-vonósnygyes csak egy tétel, melynek hiányait Orel pótolta. Nagy siker mellett mutatták be Bécsben.

A »Máté-passió« monstre előadásban. Az aacheni ének- és zenekar Brüsszelben előadta Bach »Máté passió«-ját több mint négyszáz énekessel és hangszeressel. A hangversenynek óriási hatása volt.

Megalakult a világ legnagyobb férfikara. A berlini zenei főiskolát látogató 200 katonazenész, akiket tanulmányaik kiegészítése céljából rendelték be, férfikarba egyesítették. Az új együttes a világ legnagyobb férfikara lett.

Ismeretlen Händel-dalok. A londoni angol múzeum ismeretlen Händel-dalokat fedezett fel.

Meyer Waldemár a világhíru német hegedűművész 85 éves, akinek a londoni tartózkodása alatt odaaján-

dékozták az angolok azt a vagyontokat érő Stradivarius hegedűt, amelyet az olasz hegedűépítő-művész 1716-ban az angol király számára készített.

Az új Bach Társaság április 23—25-ig Lipcsében megtartandó 25. jubiláris Bach-ünnepségein összefoglaló képet kíván nyújtani az egész Bach-család munkásságáról s ezért minden zeneszerző Bach műveiből másorra tűznek egynéhányat. Ezek szerint a nagy Bach elődjei, mint nagyapjának fivére, Johann Bach, aki zenekari szvitjeiről híres és két nagybátyja, Johann Christoph és Johann Michael Bach, továbbá fiai Friedemann, Phil. Emanuel, Johann Christoph Friedrich és Johann Christian műveit fogják előadni. Az ünnepségek gerincét természetesen a nagy Bach alkotásainak előadásai fogják képezni.

Hegedűépítő iskola Cremonában. Mussolini tervbevette, hogy a hegedűépítés legendás hazájában nemzetközi hegedűépítőiskolát létesít.

Modern zene Baden-Badenben. Az ezidei III. nemzetközi modern zeneünnepélyen Baden-Badenben, mely április 22—25-ig lesz sok érdekes mű kerül előadásra. Többek közt Bartók »Öt magyar népdal«-át, Malipiero II. zongoraversenyét, Delannoy hegedűversenyét, Casella »Introduzione, Aria et Toccata« című zenekari kompozí-

cióját bemutatják. Két ballett is színpadra kerül: *Sztravinszki* »Persephone«-ja és *Francaix* »La Jeu sentimentale«-ja.

Kéziratárverés Berlinben. Egy berlini antiquáriumban árverésen kerültek eladásra a közelmúltban Beethoven, Mozart, Schumann, Brahms, Liszt és Wagner eredeti kézíratai. A legmagasabb árat egy Beethoven autográfért adták. 2750 márkát fizettek az »István király, vagy a magyarok jövője« című zenés színmű utolsó darabjaihoz készített egypár vázlatlapért, melyeken Beethoven helyenként a szöveget is bejegyezte. Az eladott Mozart-kézirat két átvezetés és kadencia az Esz-dur zongoraverseny utolsó tételéhez, melyeket a szerző Jeunehomme nevű francia zongoraművész számára komponált 1777-ben Salzburgban. A kézirat Spitta, a híres Bach-kutató tulajdona volt, aki azt 1877-ben Schumann Klárától kapta ajándékba. Megemlítsére érdemes még két levél, az egyiket Brahms írta Schumann Klárához, a másikat Wagner egy karmesterhez. Az előbbi 75 márkáért kelt el, az utóbbit 115 márkáért vásárolta meg a porosz állami könyvtár.

BELFÖLDI HIREK

....

Még többet a magyar muzsikáért! A Székesfővárosi Népművelési Bizottság azt az emelkedett szellemű munkát, melyet a magyar zenekultúra érdekében eddig kifejtett, a jövőben még fokozottabb mértékben folytatni kívánja. A magyar zeneszerzők, különösen a fiatalabb nemzedékhez tartozók, csekély kivétellel műveiket eddig is a Bizottság jóvoltából hallhatták meg. Minden évnek nagy érdeklődéssel várt eseménye a »magyar szerzők bemutatóestje«, melyeken már sok új tehetség bontotta ki szárnyait. A jövő évadban — a Bizottság terve szerint — két bemutatóestre van kilátás. Ezeken kívül azonban a többi

hangversenyeken is jelentős szerephez jutnak a magyar művek. A Népművelési Bizottság nagy gondot kíván fordítani arra is, hogy az előadott újdonságok minél jobb tolmácsolásban jussanak a nagynyilvánosság elé. Egyfelől ezért, másfelől hogy a Népművelési Bizottság az új magyar zenekari termést minél jobban át tudja tekinteni és el tudja készíteni az egész jövőévi programot, felszólítja a magyar komponistákat, hogy előadásra szánt műveiket már most, de legkésőbb szeptember 1.-ig nyújták be a Bizottság hivatalos helyiségében (Budapest, IV., Szép-u. 5.)

Ádám Jenő hangversenye a munkásoknak. Lapunk egyik előbbi számában hírt adtunk arról, hogy Molinári Berlinben zenekari hangversenyt adott a munkásság számára. Magyarország sem marad hátra ezen a téren Németország mögött. A Zeneművészeti Főiskola nagyszabású hangversenyét, melyen Händel »Saul«-ját adták elő Ádám Jenő mesteri interpretálásában április 21.-én újból megismétlik a Népegészségi és Munkásvédelmi Intézet felkérésére. Ezt a hangversenyt a gyári munkások részére rendezik, akiknek már előre lefoglaltak 800 darab jegyet. Biztosak vagyunk, hogy a kiváló művész meg fogja hódítani a munkásságot is a legklasszikusabb muzsika számára.

Kamarazene-est. Szépszámmú közönség előtt zajlott le a Zeneművészeti Főiskola nagytermében a tehetséges fiatal karmester: *Arató István dr.* élvezetes kamarazene-műsora. A változatos, vokális és instrumentális számok közül különösen kiemelkedett az est két szólistája: *Eyssen Irén*, a kiváló dalénekesnő, nagy művészettel előadott énekszámaival, valamint *Sz. ráczalmási Molnár Anna*, hárfaművész, aki Tournier egyteteles versenyművét adta elő, tökéletes technikával és maradéktalanul kiaknázva hangszerének gazdag koloritját. A hárfaversenymű vonós-négyes kíséretében, valamint a többi hangszerek számokba a Székesfővárosi Zenekar több tagja szerepelt.

Bárdos Lajos misztériumot ír. A kórusművészet kiváló magyar mestere Bárdos Lajos szabadtéri színpadi munkán dolgozik. Ujházy György »Árpád-házi Szent Margit« című misztériumához komponál kísérőzenét, melyben melodramatikus és zenekari részek mellett jelentékeny szerepük van a hatásos kórustételeknek. A nagy érdeklődéssel várt művet május végén mutatják be a margitszigeti szabadtéri színpad megnyitó ünnepén.

»A Zene« »eucharisztikus« száma. »A Zene« következő száma, mely május elsején jelenik meg, az eucharisztikus kongresszusra való tekintettel kizárólag a magyar egyházi és katolikus vallásos zenével fog foglalkozni. A tanulmányok, melyeket a legkiválóbb egyházzenei szakemberek írnak, a magyar egyházi zenének a történetét tárgyalják és foglalkoznak a magyar egyházi zene jelenlegi kultuszával is. A történeti cikkek a magyarországi gregorián korálistól a XIX. század romantikus egyházi zenéjéig a magyar egyházi zene minden korszakát fel kívánják ölelni. Liszt egyházzenei műveiről és vallásos kompozícióiról külön közlünk esztétikai tanulmányokat. A korunk tárgyalásánál több fejezetet szánunk a vezető egyházzenei személyiségeknek és a legfiatalabb nemzedék munkásságát is kellőleg kívánjuk méltatni. Egy cikk a Fővárosnak, mint kegyúrnak az egyházzenevel kapcsolatos szerepét ismerteti, egyet pedig a magyar katolikus népénekeknek szentelünk. A szagdag tartalmon kívül még az eucharisztikus kongresszus zenei programját is ismertetjük.

Új Kerényi-kórusok. Két szép vallásos kórusmű jelent meg *Kerényi György* tollából. Az egyik »A *virágok vetélkedése*« címmel erdélyi népdalt öltöztet a művészet aranyos köntösébe, a másik pedig Adam de Saint Victor XII. századi francia kanonok költeményére készült, melyet Babits Mihály fordított magyarra. »Az egész világ újul« a címe ennek a feltámadási éneknek. Mindkét gyönyörű kórus az egyházi zenének

abból a fajtájából való, mely nem válik el a világi zenétől, hanem azt átítatja a hit megegyezésével. Kiérezni belőlük a komponista titkos gondolatát, hogy az élet teljes, nem oszlik fel egyházi és világi félre. Az új Kerényi-kórusok az »Énekszó« című zenepedagógiai folyóirat kiadásában jelentek meg.

Pályázati hirdetmény.

Az Országos Liszt Ferenc Társaság pályázatot hirdet egy **a capella stílusban írt énekkari kompozícióra**. Mind vegyeskarra, mind egynemű karra írt művekkel lehet pályázni. A pályamű hosszabb lélegzetű legyen, legkevesebb 6 perc időtartammal. Ciklikus művek nem jönnek számításba. A pályamű szövegét (lehet egyházi és világi, latin és magyar) a zeneszerzők szabadon választhatják. Kinyomtatott vagy már előadott művekkel pályázni nem lehet. A pályázaton 40. életévüket még be nem töltött magyar állampolgárok vehetnek részt. A pályázat titkos. A nyertes pályamunkát **500 pengővel** díjazták.

A bírálóbizottság elnöke: *dr. Dohnányi Ernő*. Tagjai: *dr. Kodály Zoltán, Adám Jenő, Harmath Arthur*.

A jelíges pályamunkát a pályázó nevét és lakását tartalmazó zárt levél kíséretében f. év augusztus 20.-ig kell benyújtani az Országos Liszt Ferenc Társaság igazgatójánál: IV., Szécutca 5. félelelet 2., köznapokon délelőtt 9—2 óra között, vagy posta útján.

Helyreigazítás. Lapunk legutolsó számában »Mi igaz abból, hogy Bartók nem engedélyezte műveinek a közvetítését az olasz és német rádiók számára« címmel hírt közöltünk, melynek anyagát a »Die Musik« című folyóirat februári számából merítettük. Bartók a hírben közölt nyilatkozatát az ősz folyamán kizárólag a budapesti napilapok számára tette. A német közlegeknek semmiféle levél nem írt és helyreigazítást nem eszközölt.